

Kommunstyrelsen

Regional biblioteksplan 2021-2024

KS2020/398/09

Förslag till beslut

Sunne kommun tillstyrker remissen Regional biblioteksplan 2021-2024 från Region Värmland.

Sammanfattning av ärendet

Sunne kommun har fått möjlighet att yttra sig om remissen Regional biblioteksplan 2021-2024.

Den regionala biblioteksplanen för Värmland är ett strategiskt styrdokument, fastställt av Kultur och bildningsnämnden, Region Värmland. Den har tagits fram i samråd med kommuner, studieförbund, folkhögskolor, Karlstads universitet, föreningar inom litteraturområdet och andra företrädare för verksamheter och organisationer som på olika sätt berörs.

Planen är styrande för biblioteksverksamheter inom organisationen Region Värmland, vägledande för kommunala biblioteksplaner samt ger underlag för att utveckla biblioteksverksamheter i Värmland och stimulera samverkan i länet.

Avsikten är att främja en stark biblioteksregion där Region Värmland, folkbiblioteken i Värmland och andra aktörer samarbetar för att förverkliga Värmlandsstrategin och Värmlands kulturplan. Alla bidrar utifrån respektive verksamhetsansvar och förutsättningar.

Utredning av ärendet

I remissen ligger att Region Värmland vill ha synpunkter på innehållet i Regional biblioteksplan 2021-2024. Planen är väl skriven och inget finns att anmärka på.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 202-11-02

SUNNE | VÄRMLAND

Henrik Rundqvist
Tf verksamhetschef

Erik Öhrn
Biblioteksansvarig

Beslutet skickas till:
[Klicka här för att ange text.](#)

Avdelningen för kulturutvecklingHandläggare
Oda LarssonDatum
2020-06-10
Ert datum
2020-06-10Diarienummer
KBN/200059
Er beteckning
Remiss ny biblioteksplan

Till mottagare enligt sändlista

Remiss avseende Regional biblioteksplan 2021-2024

Ni inbjuds härmed att lämna yttrande över förslaget till regional biblioteksplan 2021–2024.

Ny regional biblioteksplan från 2021

Nu tar vi fram en ny Regional biblioteksplan för Värmland 2021-2024 - ett strategiskt styrdokument, som ska fastställas av Kultur och bildningsnämnden, Region Värmland. Planen kommer att vara styrande för biblioteksverksamheter inom organisationen Region Värmland, vägledande för kommuner samt ge underlag för att utveckla biblioteksverksamheter i Värmland och stimulera samverkan i länet.

Avsikten är att främja en stark biblioteksregion där Region Värmland, folkbiblioteken i Värmland och andra aktörer samarbetar för att förverkliga Värmlandsstrategin och Värmlands kulturplan. Alla ska ha möjlighet att bidra utifrån respektive verksamhets ansvar och förutsättningar.

Vad är syftet med en regional biblioteksplan?

Avsikten är att främja en stark biblioteksregion genom att planen ska ge underlag för att utveckla biblioteksverksamheter i Värmland och stimulera samverkan i länet. Planen omfattar inte all utveckling inom biblioteksområdet, utan ska lyfta viktiga utvecklingsområden som behöver genomföras i samverkan mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå.

Kommuner och regioner ska enligt bibliotekslagen (2013:801, 17 §) anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Vad innehåller den regionala biblioteksplanen?

Den regionala biblioteksplanen innehåller dels en vägledande del för hela Värmland, dels en styrande del för biblioteksverksamheter inom organisationen Region Värmland. Planen ska gälla 2021–2024.

Hur tas planen fram?

Framtagandet av den regionala biblioteksplanen är en samskapande process med flera dialoger och analysunderlag till stöd. Målet är att engagera många företrädare för kommuner, folkbildning och kulturliv och därmed skapa en bred dialog kring bibliotekens roll i det regionala utvecklingsarbetet.

Analysunderlag som tagits fram och som ligger till stöd är bland annat användarundersökning om relevans och kännedom av biblioteksservice i Värmland, närhetsanalys av biblioteksservice i länet och undersökning av

samverkansmöjligheter för Bibliotek Värmland.

I oktober 2019 hölls ett dialogmöte i linje med Värmlandsstrategin som samlade bibliotek, kommunala aktörer och organisationer för att samtala runt utmaningar för Värmland framåt, bibliotekets roll i framtiden och gemensamma lösningar. Projektet Värmland läser 2.0 har även fört dialogprocesser som syftat till att samlas kring ett fortsatt arbete för läsfrämjande i Värmland. Även andra workshops har genomförts både med politiker och tjänstepersoner.

Arbetet med att ta fram en ny regional biblioteksplan samordnas med framtagandet av en [ny regional utvecklingsstrategi](#) samt arbetet för en [ny kulturplan](#), folkhälsoplan och plan för Region Värmlands folkhögskolor.

Vem kan svara på remissen och under vilken period?

Remissyttranden ska ha kommit in till Region Värmland senast 30 november 2020.

Det står alla intresserade fritt att svara på remissen.

En riktad remiss ställs till mottagare enligt sändlista.

Hur lämnar jag svar på remissen?

Svaren bör lämnas i bearbetningsbar form (till exempel Wordformat) per e-post till mona.bjorn@regionvarmland.se med kopia till biblioteksutveckling@regionvarmland.se. Ange diarienummer KBN/200059 i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Vem beslutar om planen?

Det är politikerna i Kultur och bildningsnämnden i Region Värmland som fastställer den regionala biblioteksplanen i februari 2021.

Kontakt

Har ni några frågor är ni välkomna att ta kontakt med Oda Larsson, enhetschef avdelningen för kulturutveckling, 010-833 10 93 eller oda.larsson@regionvarmland.se.

På uppdrag av Kultur och bildningsnämnden

Nina Höjdefors
Chef, Avdelningen för kulturutveckling

Sändlista

Hälso- och sjukvårdsnämnden, Region Värmland

Partidistrikt i Värmland

Kommuner i Värmland

Länsstyrelsen Värmland

Karlstads universitet

Studieförbund i Värmland

Föreningar inom litteraturområdet i Värmland

Pensionärsorganisationer

Kulturinstitutioner i Värmland

Företrädare för verksamheter och organisationer som på olika sätt berörs

Det står alla intresserade fritt att svara på remissen.

Remissversion 2020-06-09

REGIONAL BIBLIOTEKSPLAN 2021-2024

FÖR VÄRMLAND SOM EN STARK BIBLIOTEKSREGION

UTGIVEN AV REGION VÄRMLAND, 2020

Regional biblioteksplan 2021-2024 är antagen av Region Värmland, Kultur och bildningsnämnden 2020-XX-XX.

Regional biblioteksplan är framtagen av Region Värmland.
Rapporten är producerad av Region Värmlands kommunikationsavdelning 2020.
Vid frågor kontakta: oda.larsson@regionvarmland.se

Diarienummer:

Foto:

Region Värmland
Organisationsnummer 232100-0156
Postadress: Box 1022, 651 15 Karlstad
Kontonummer: pg 3 70 20-5

Biblioteksplanen är nedladdningsbar från Region Värmlands webbplats
www.regionvarmland.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING OCH SYFTE	3
VÄGLEDANDE - FÖR VÄRMLAND	4
Grundläggande perspektiv	
Uppdrag för de allmänna biblioteken	5
Bibliotek i Värmland	6
Bibliotek Värmland	
Utmaningar framåt för Värmland	7
Nycklar för utveckling och förändring	9
Samarbete	
Utforskande och nytänkande	
Modigt ledarskap	
FOKUS 2024	10
Utvecklingsområde: Människan i fokus	
Utvecklingsområde: Platsen i fokus	
Utvecklingsområde: Konsten i fokus	
STYRANDE - FÖR REGION VÄRMLAND	11
Om Region Värmland	
Bibliotek som stöd till verksamhet inom organisationen	12
Folkhögskolebibliotek	12
Sjukhusbiblioteken	14
Regional verksamhet för utveckling i länet	16
Regional biblioteksverksamhet	17
Litteraturfrämjande verksamhet	
Läsfrämjande verksamhet	
Verksamheter med nära koppling till biblioteksplanen	20
UPPFÖLJNING	20

INLEDNING OCH SYFTE

Den regionala biblioteksplanen för Värmland är ett strategiskt styrdokument, fastställt av Kultur och bildningsnämnden, Region Värmland. Den har tagits fram i samråd med kommuner, studieförbund, folkhögskolor, Karlstads universitet, föreningar inom litteraturområdet och andra företrädare för verksamheter och organisationer som på olika sätt berörs.

Planen är styrande för biblioteksverksamheter inom organisationen Region Värmland, vägledande för kommunala biblioteksplaner samt ger underlag för att utveckla biblioteksverksamheter i Värmland och stimulera samverkan i länet.

Avsikten är att främja en stark biblioteksregion där Region Värmland, folkbiblioteken i Värmland och andra aktörer samarbetar för att förverkliga Värmlandsstrategin och Värmlands kulturplan. Alla bidrar utifrån respektive verksamhets ansvar och förutsättningar.

Planen omfattar inte all utveckling inom biblioteksområdet, utan lyfter viktiga utvecklingsområden som behöver genomföras i samverkan mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Ambitionen är att planen ska ge handlingsutrymme för det vi ännu inte känner till, liksom för förändringar och skiftningar i samhället.

Planens syfte är att:

- tydliggöra de olika biblioteksverksamheternas roll, uppdrag och verksamheter
- identifiera utvecklingsområden för samverkan med och mellan de olika biblioteken och andra aktörer i länet, i Sverige och internationellt
- tydliggöra prioriteringar framåt för verksamheterna inom Region Värmland
- tydliggöra den regionala biblioteks- och läs- och litteraturfrämjande verksamhetens roll i förverkligandet av Värmlandsstrategin och Värmlands kulturplan

Kommuner och regioner ska enligt bibliotekslagen (2013:801, 17 §) anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

VÄGLEDANDE – FÖR VÄRMLAND

GRUNDLÄGGANDE PERSPEKTIV

Arbetet för att förverkliga den regionala biblioteksplanen präglas av ett antal grundläggande perspektiv i linje med arbetet med Värmlandsstrategin och med utgångspunkt ur Agenda 2030. Att ta hänsyn till dessa är en viktig del i kvalitetsarbetet.

Det måste vara hållbart i längden

I Värmland tar vi ansvar för att den regionala utvecklingen ska vara hållbar ur sociala, ekonomiska och klimat- och miljömässiga hållbarhetsperspektiv. Inom Region Värmland ska Agenda 2030 genomsyra alla beslut.

Barn och unga ska ha framtiden för sig

Att fokusera på livsvillkor för barn och unga är en viktig utgångspunkt för en hållbar samhällsutveckling. Dagens utveckling ska inte äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Vi utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter, som sedan 2020 är svensk lag, utifrån ett barnrättsperspektiv och barnets eget perspektiv. Stabila uppväxtvillkor är grundläggande för att uppnå folkhälsomålet som går ut på att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Alla barn har rätt till ett rikt språk – och rätt till alla sina språk.

Land och stad är bättre tillsammans

Ett geografiskt helhetsperspektiv är nödvändigt för att hela Värmland ska leva och må bra. Det kräver god tillgänglighet och samordning av samhällsservice samt kontinuerlig samverkan. Lärande över kommun-, läns- och landsgränser kan skapa nya kunskapsallianser och en samsyn som är central för att alla människor i Värmland ska inkluderas och få möjlighet att bidra till utveckling.

Jämställdhet tillför värde för alla

I Värmland arbetar vi för ökad jämställdhet. Syftet är att alla människor ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, utan att föreställningar om kön begränsar inflytande, ekonomi, utbildning, hälsa, arbete och fysisk integritet.

Mångfald och integration för sammanhållning

Kreativa och innovativa samhällen är inte homogena utan kännetecknas av en mångfald av bakgrunder, kunskaper och idéer. Alla människor ska känna sig som en del av helheten, kunna utvecklas och vara med och bidra till utveckling och tillväxt, oavsett bakgrund. För att hålla ihop Värmland och skapa en god social sammanhållning behöver vi alla bidra.

UPPDRAG FÖR DE ALLMÄNNA BIBLIOTEKEN

De allmänna biblioteken styrs av bibliotekslagen. Uppdragen är stora och utmanande och bygger på övertygelsen om att bibliotekens verksamhet bidrar till önskvärd samhällsutveckling i stort. Demokratin fördjupas genom att välinformerade individer har goda möjligheter till insyn, inflytande och deltagande i den demokratiska processen, lokalsamhället och samtiden. Social sammanhållning skapas genom alla människors möjlighet till delaktighet, inflytande och möjlighet att påverka sina liv och samhällen. Här spelar biblioteken flera roller: bildande, kulturella, rumsliga och sociala - med uppdraget att nå alla, såväl i fredstid som i kris- och krigssituation.

Bibliotekslagen

2 § "Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla."

Bibliotekslag 2013:801

Mänskliga rättigheter

"Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser."

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Art 19. (1948)

2 § Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Lag, 1 kap. Statskicketts grunder (2010:1408)

8 § Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Språklagen 2009:600

BIBLIOTEK I VÄRMLAND

Biblioteken i Värmland är en del av en nationell infrastruktur. Det allmänna biblioteksväsendet i Värmland innefattar olika bibliotekstyper såsom folkbibliotek i varje kommun, skolbibliotek inom grund- och gymnasieskola, folkhögskolebibliotek, Karlstads universitetsbibliotek, sjukhusbiblioteken samt regional biblioteksverksamhet. Dessutom tillkommer specialbibliotek, myndighetsbibliotek och fängelsebibliotek. Dessa är offentligt finansierade med olika huvudmän: kommun, region eller stat, med likheten att de alla omfattas av bibliotekslagen. Utöver dessa finns också privata bibliotek, såsom förenings- och företagsbibliotek.

Nationella myndigheter med ansvar inom biblioteksområdet är Kungliga biblioteket, Kulturrådet och Myndigheten för tillgängliga medier. Andra nationella aktörer är exempelvis Sveriges kommuner och regioner, Statens medieråd, Filminstitutet och Svensk biblioteksförning. Internationellt inom området arbetar bland andra Unesco, IFLA samt nätverk av frivilligorganisationer.

Exempel på regionala samarbetspartners för biblioteksområdet är Länsstyrelsen, Karlstads Universitet, Funktionsrätt Värmland, folkbildningen och regionala verksamheter inom Region Värmland.

Bibliotek Värmland

Bibliotek Värmland är ett samarbete inom medie- och informationsförsörjning. Denna samverkan är en styrka för länet och det finns goda förutsättningar att utveckla verksamheten ytterligare. Det gemensamma syftet är att erbjuda människor i Värmland en likvärdig biblioteksservice med god kvalitet. För att ta tillvara de goda möjligheter Värmland har bör Bibliotek Värmland vara utgångspunkt i utvecklingsarbete för biblioteksverksamheter i länet.

UTMANINGAR FRAMÅT FÖR VÄRMLAND

Bibliotekens uppdrag att vara till för alla och att verka för det demokratiska samhällets utveckling innebär att samhällets utmaningar också är bibliotekens utmaningar. Att kontinuerligt utveckla verksamheten för att möta samhällets behov är avgörande. Följande utmaningar är identifierade i samråd med kommuner:

Bidra till ett klimatneutralt Värmland - handlar om att arbeta i linje med de regionala klimatmålen för att länet ska vara klimatneutralt senast år 2030. För att lyckas behöver vi öka vår gemensamma kunskap om och förståelse för hur vi påverkar ekosystemets villkor. Biblioteken spelar en viktig roll för informationsförsörjning och delningsekonomi men även genom kulturens förmåga att gestalta frågeställningar, ge perspektiv och bidra till engagemang.

Hantera ekonomiska utmaningar – handlar om att ett minskat lokalt och regionalt ekonomiskt handlingsutrymme innebär att vi behöver arbeta för förnyelse inom alla områden. Särskilt mot bakgrund av att utvecklingen sker allt snabbare i vår omvärld. Konkurrenskraft och kapacitet att möta nya samhällsutmaningar och krissituationer avgörs av vår förmåga till förnyelse och innovation. För biblioteksfältet i Värmland innebär det att ibland ta nya grepp för att fortsatt vara en säker informationsbärare och en relevant mötesplats. Ett minskat ekonomiskt handlingsutrymme har effekter för kulturlivets bredd och kvalitet och även för demokrati, säker information och social sammanhållning. Lösningen bör istället vara nya kreativa samverkans- och finansieringslösningar och involvering av fler aktörer när det gäller att ta ansvar för det gemensamma.

Minska skillnaderna i kulturvanor – handlar om att möjligheterna att ta del av och utöva kultur idag varierar mellan olika grupper i samhället. Uppdraget att ge människor med olika förutsättningar likvärdig tillgång till information, kunskap och kultur genom olika skeden i livet ställer höga krav på förmåga att skapa delaktighet, dialog och inflytande och att anpassa biblioteksverksamheten. Bibliotekens uppsökande och utåtriktade arbete för att vidga deltagandet och nå fler aktiva användare är centralt.

Tillgodose demografiska och geografiska behov – handlar om att ta hänsyn till varierande förutsättningar. Värmland är ett geografiskt stort län och de 16 kommunerna har många olikheter. Hälften av människorna i Värmland bor i Karlstadregionen och länets tätorter förväntas bli större. Den demografiska utvecklingen framåt visar att andelen äldre människor i Värmland kommer att öka, vilket skapar nya behov och förväntningar. För biblioteken innebär det att hitta nya metoder för att ge människor med olika förutsättningar likvärdig biblioteksservice genom olika skeden i livet – i hela länet.

Bidra till samhandling för beredskap – handlar om att lära vid och efter kriser och behovet av att lyfta bibliotekets informationsbärande roll i samhället som en viktig funktion vid en kris- och krigssituation. Folkbibliotekens funktion nyttjas på olika sätt i Värmland, Sverige och världen. Nationellt föreslås biblioteken att vara en del i civilförsvaret och totalförsvarsplanering som ett viktigt led i stärkandet av demokratin. När samhället utsätts för störningar behövs säker och korrekt information, inte minst för att motverka eventuell spridning av desinformation. För att nyttja folkbiblioteken i Värmland som en del av en informationssäker infrastruktur krävs samhandling. Utmaningen är bland annat att revidera bilden av bibliotek både hos

lokala, regionala och nationella aktörer och inte minst hos människor i Värmland som idag inte vänder sig till biblioteken för tillförlitlig information.

Bidra till social hållbarhet och hantera minskad läsförmåga –

handlar om att alla människor behöver ord och ett rikt språk för att kunna berätta, påverka och möta andra. Tillgång till alla sina språk är avgörande. Alla i Sverige ska oavsett bakgrund och utifrån sina egna förutsättningar ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Språkträning och läsutveckling är centralt för barn och ungas mognande och en kraftfull investering för en höjd utbildningsnivå och en god folkhälsa. Att svenska elevers läsutveckling försämrats de senaste decennierna påverkar i sin tur hur de klarar mål i teoretiska ämnen i skolan. Vi ser idag en alltför stor andel barn som går ut grundskolan utan fullständiga betyg, vilket är en farlig utveckling för demokratin. Det finns också stora socioekonomiska skillnader mellan elever och deras läsförmåga och skolresultat i Värmland. För att minska dessa klyftor och motverka utanförskap krävs samhandling i länet.

Öka den digitala delaktigheten –

handlar om att öka alla invånares digitala kompetens och säkerställa att alla garanteras rätten till information, kunskap och delaktighet. För biblioteken innebär det även att i bred samverkan ta tillvara de möjligheter som digitalisering erbjuder. I Värmland bedrivs en bred samverkan mellan samhällsaktörer inom området. Den utgår bland annat ifrån regeringens satsning på ett digitalt kompetenslyft för bibliotekspersonal i samverkan mellan Kungliga Biblioteket, regionala biblioteksverksamheter och kommunernas folkbibliotek.

NYCKLAR FÖR UTVECKLING OCH FÖRÄNDRING

För att utveckla Värmland i önskad riktning behöver det finnas gemensamma nya lösningar – dessa avgörs av tre gemensamma strategiska nycklar som behöver genomsyra vårt arbete på alla nivåer och i alla organisationer, så även biblioteken, i linje med arbetet för Värmlandsstrategin.

Samverkan och nya sätt att arbeta

Det är genom att bygga hållbara samarbeten som vi tillsammans kan möta utmaningar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. En av lösningarna är tvärssektoriella samarbeten för specifika frågor. Olika bibliotekstyper möter olika människor i olika situationer i livet. För att säkerställa att alla människor ska få tillgång till information, kunskap och kultur är samverkan mellan olika biblioteksverksamheter lagstadgat.

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

Utforskande och nytänkande

Det finns behov av att åstadkomma nya lösningar med tillgängliga resurser och medel. Forskning och innovation möjliggör nya sätt att hantera de utmaningar och möjligheter vi står inför. Genom en utforskande och nytänkande attityd kan vi tillsammans skapa möjlighet till utveckling.

Modigt ledarskap

Arbetet med Värmlandsstrategin har lyft att ett särskilt ansvar vilar på det regionala ledarskapet; de politiskt styrda organisationerna, näringslivet, Karlstads universitet, Länsstyrelsen och andra offentliga instanser som finns representerade regionalt. Det regionala ledarskapet ansvarar för att uppvisa en samlad handlingsförmåga på såväl regional, nationell som internationell nivå. Det innebär bland annat att se till att satsningar görs på strategiskt viktiga områden, att kraftsamla aktörer att gå i samma riktning, se till att komma till beslut och genomföra långsiktiga satsningar som har betydelse för Värmlands framtid. För att kunna genomföra de förändringar som krävs för att möta utmaningar och möjligheter framåt krävs det mod att våga besluta om nya typer av insatser och att våga misslyckas och lära för att i förlängningen nå framgång.

FOKUS 2024

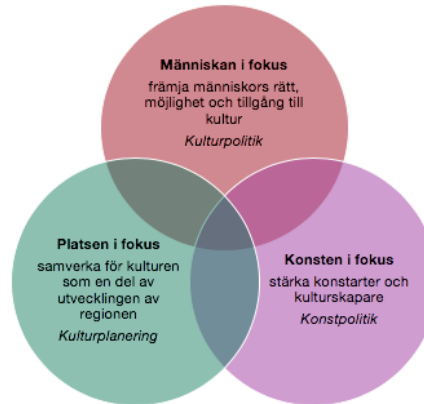
Utvecklingsområden som är särskilt viktiga under perioden är identifierade. Dessa är kopplade till förutsättningarna i Värmland och vilka utmaningar vi står inför. De är framtagna utifrån regionala och statliga styr- och strategidokument, utvecklingen i omvärlden, regionala förutsättningar samt i dialog med biblioteksverksamheter, kommunala tjänstepersoner, studieförbund, med flera i Värmland. Barnrättsperspektivet genomsyrar samtliga områden.

De utvecklingsområden som pekas ut som särskilt viktiga är följande:

Utvecklingsområde: Människan i fokus

MÅLSÄTTNING: I Värmland tror vi på individens inneboende förmåga och vi utvecklar länet tillsammans med grund i många människors kunskap. Region Värmland verkar för en inkluderande kulturpolitik med målet "Allas möjlighet till deltagande i kulturlivet oavsett förutsättningar". Kulturen ska vara tillgänglig i hela länet.

För biblioteken handlar det om att främja människors rätt, möjlighet och tillgång till information, kultur och kunskap. Insatser behövs för en ökad läs- och språkförståelse och förmåga att uttrycka sig genom kulturella uttryck, starkt digital delaktighet och medie- och informationskunnighet samt en ökad jämlik tillgång till kultur oavsett förutsättningar, främst för barn och unga. Dessa insatser har tydliga kopplingar till social hållbarhet och folkhälsa.

Utvecklingsområde: Platsen i fokus

MÅLSÄTTNING: Kultur och kreativitet är en viktig del av den värmländska identiteten med en framskjuten plats inom regionala tillväxtfrågor. Det finns en stark regional kulturell infrastruktur. Region Värmland verkar för en utvecklande kulturplanering med målet "Ett obundet kulturliv som bidrar till demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling".

För biblioteken handlar det om att samverka för kulturen som en del av utvecklingen av regionen. Insatser behövs för en ökad förståelse för och delaktighet i lokalsamhället, en bred och systematisk samverkan för en stark kulturell infrastruktur och stärkta mötesplatser och arrangerar i länet. Insatser behövs även för att samarbeta för folkbiblioteken i Värmland som en del av en informationssäker infrastruktur och att revidera bilden av bibliotek.

Utvecklingsområde: Konsten i fokus

MÅLSÄTTNING: I Värmland nyttjar vi vår kreativitet och innovationsförmåga för att tillsammans hitta möjligheter. Region Värmland verkar för en inkluderande konstpolitik med målet "God tillgång till ett varierat kulturutbud av hög kvalitet i hela länet".

För biblioteken handlar det om att trygga kulturens egenvärde och en armlängds avstånd, utöka kontakten med kulturskapare i Värmland och att fungera som en brygga mellan professionell kultur och amatörkultur.

STYRANDE – FÖR REGION VÄRMLAND

Den regionala biblioteksplanen är styrande för biblioteksverksamheterna inom Region Värmland och ger underlag för att utveckla biblioteksverksamheterna i Värmland och stimulera samverkan mellan biblioteken i länet.

Om Region Värmland

Region Värmland ansvarar för regional utveckling, hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik och infrastruktur, kultur och bildning i Värmland. Genom att arbeta för att nå effektmålen trygga och nöjda invånare, attraktivt och hållbart Värmland, god och jämlik hälsa samt en hållbar organisation styr Region Värmland mot visionen – livskvalitet i världsklass.

Biblioteksverksamheter inom Region Värmland

Inom Region Värmland finns olika biblioteksverksamheter. Dels finns bibliotek som stöd till verksamheter inom organisationen; folkhögskole- och sjukhusbibliotek. Region Värmland ansvarar även för den regionala biblioteksverksamheten och dess utvecklingsstöd till folkbiblioteken i länet samt läs- och litteraturfrämjande verksamhet, inom avdelningen för kulturutveckling. Utöver dessa verksamheter finns det även verksamheter med nära koppling till biblioteksplanen såsom Värmlandsarkiv, Mediecenter och Värmlands museums bibliotek.

Regionens biblioteksverksamheter har olika uppdrag, målgrupper och förutsättningar. Verksamheterna ska samverka med varandra för att tillgodose alla människors tillgång till information, kunskap och kultur.

BIBLIOTEK SOM STÖD TILL VERKSAMHET INOM ORGANISATIONEN

BIBLIOTEKEN PÅ FOLKHÖGSKOLORNA

Region Värmland är huvudman för fem folkhögskolor: Ingesund folkhögskola, Klarälvdalens folkhögskola, Kristinehamns folkhögskola, Kyrkeruds folkhögskola och Molkoms folkhögskola. På samtliga folkhögskolor finns bibliotek och dessa bör prioriteras som värdefulla verksamheter i arbetet med att höja utbildningsnivån i Värmland.

Folkhögskolorna har olika förutsättningar och samtidigt som utmaningarna ökat vad gäller läsförståelse och social inkludering har resurserna till biblioteken under åren minskat. Det finns behov av att skapa stabila förutsättningar och långsiktiga lösningar vad gäller resurser och bemanning. Tillräckliga resurser bör prioriteras för att biblioteken ska hållas relevanta i en tid då det är viktigare än någonsin med insatser för att skapa god social sammanhållning.

Folkhögskolorna ger kursdeltagarna bok- och bibliotekskunskap och modern teknik

som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Gemensamma mål framåt

Övergripande gemensamma mål för folkhögskolorna i Värmland under perioden 2021-2024:

- stärka och integrera biblioteken i den pedagogiska verksamheten, så att både kursdeltagare och personal har tillgång till information, kunskap och kultur
- ett utökat utbyte och delat lärande mellan folkhögskolorna.

Det långsiktiga målet är att alla deltagare ska ha tillgång till god biblioteksservice oavsett vilken folkhögskola de läser vid.

Mål för en högre kulturell delaktighet
att främja människors rätt, möjlighet och tillgång till information, kultur och kunskap genom att

- utveckla läsfrämjande insatser för att inspirera och väcka läslust

hos kursdeltagare, göra läsningen meningsfull och tydliggöra dess betydelse

- kompetensutveckla personal och deltagare inom medie- och informationskunnighet med fokus på ett källkritiskt förhållningssätt
- stärka biblioteken att utgöra en större del av undervisningen med läromedel, litteratur och verktyg för informationssökning
- öka delaktighet och inkludering av personal och kursdeltagare för att anpassa biblioteksverksamheten efter behov

Mål för hållbar kulturell samhällsutveckling

att samverka för kulturen som en del av utvecklingen av regionen genom att

- bidra till samverkan mellan bibliotek och andra samhällsaktörer
- stärka samarbetet mellan biblioteksfunktioner som ligger i

samma kommun eller geografiskt nära

- skapa hållbara samarbeten inom biblioteksområdet inom Region Värmland
- utveckla biblioteken som viktiga mötesplatser

*Specifika aktiviteter för målen återfinns i folkhögskolornas verksamhetsplaner.

Uppföljning

Den regionala biblioteksplanen följs upp årligen genom folkhögskolornas verksamhetsplaner inom område kultur och bildning. Uppföljning görs även gemensamt med biblioteksverksamheterna vid de olika folkhögskolorna.

SJUKHUSBIBLIOTEKEN

Sjukhusbibliotekens övergripande uppdrag är att tillhandahålla kunskap för att stödja evidensbaserad hälso- och sjukvård samt främja intresset för bildning, litteratur och kultur. Biblioteken ansvarar för att stödja inhämtning av teoretisk kunskap för ett evidensbaserat arbetssätt, utbildning och forskning.

Våra sjukhusbibliotek finns på länets tre sjukhus och fungerar som neutrala platser i den vårdande miljön, mötesplatser för lärande och kultur, dit alla är välkomna.

Bästa vårdkvalitet

Biblioteken ska bidra till bästa vårdkvalitet genom att:

- underlätta lärande, evidensbaserat arbetssätt och forskning.
- stödja patienter och närstående med kunskapsförsörjning och bidra till att underlätta för patientinvolvering och en god och nära vård.

Öppna för alla

Sjukhusbiblioteken är en resurs för medarbetare inom Region Värmland, forskare, studerande, patienter,

närstående och allmänhet. Biblioteken ska vara öppna och tillgängliga för alla samt främja intresset för bildning och ge tillgång till litteratur och annan kultur.

Gemensamma mål framåt

För att stödja en hälso- och sjukvård med kunskap och kompetens i världsklass kommer biblioteken under 2021-2024 att fortsätta arbeta med dessa identifierade utvecklingsområden:

- Utbildning och forskarstöd
- Öppna och tillgängliga mötesplatser
- Digitalisering
- Patientinvolvering
- Kompetensutveckling för bibliotekens personal.

*Specifika aktiviteter för målen återfinns i sjukhusbibliotekens verksamhetsplan.

Samarbeten

Jämlig tillgång i riket - i syfte att bidra till en jämlig tillgång till medicinska e-resurser över riket genomförs nationella upphandlingar av e-resurser inom Eira-samarbetet. I Sverige har sjukhusbiblioteken ett nära samarbete

genom Eira, ett aktivt fjärrlånesamarbete samt genom fortbildning.

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård - för att bidra till en evidensbaserad hälso- och sjukvård har sjukhusbiblioteken inom vår sjukvårdsregion Uppsala-Örebro ett välutbyggt samarbete gällande systematiska informationssökningar.

Samverkan för värmlänningen – patienter och närstående i Värmland har för att underlätta delaktighet gällande den egna vården möjlighet att få tillgång till evidensbaserad information om sjukdom och hälsa genom sjukhusbiblioteken. För att stödja värmlänningarnas behov av litteraturförsörjning samarbetar sjukhusbiblioteken med folkbiblioteken i Värmland, regionala biblioteksutvecklingen och universitetsbiblioteket inom Bibliotek Värmland.

Nationell samverkan i öppen katalog - sjukhusbiblioteken är ett så kallat Libris bibliotek. Det innebär att biblioteken bidrar till utvecklingen av den nationella bibliotekskatalogen Libris och att sjukhusbibliotekens mediabestand synliggörs och kan lånas i den nationella

katalogen. Libris ger en samlad tillgång till de resurser som finns i offentligt finansierade bibliotek i Sverige.

Uppföljning

Sjukhusbibliotekens verksamhetsplan följs upp årligen inom område vårdkvalitet i hälso- och sjukvårdens linjeorganisation.

REGIONAL VERKSAMHET FÖR UTVECKLING I LÄNET

AVDELNINGEN FÖR KULTURUTVECKLING

Avdelningen för kulturutveckling på Region Värmland arbetar för att förverkliga nationell kulturpolitik. Arbetet drivs med statliga och regionala uppdrag inom kultursamverkansmodellen med kulturplanen som grund. Det sker inom bild och form, biblioteks- läs och litteraturfrämjande, dans, film och hemslöjd. Avdelningen arbetar även med kultur i skolan och Ung Kultur Möts samt Mediecenter som erbjuder kommuner och föreningar i länet en gemensam mediebank.

Avdelningen för kulturutveckling arbetar utifrån tre utvecklingsområden som anger en önskad riktning för Värmland; människan, platsen och konsten i fokus. Avdelningen ska främja människors rätt, möjlighet och tillgång till kultur, samverka för kulturen som en del av utvecklingen av regionen samt stärka konstare och kulturskapare. Dessa tre områden synliggör riktningen mot **”Kultur som kraft till ett hållbart Värmland - För människan, platsen och konstarna”**, det är vårt bidrag till Region Värmlands vision *Livskvalitet i världsklass*.

Målen särskiljer inte konstarter, utan lägger istället fokus på övergripande inriktningar, strategier och vilken effekt som önskas.

Den regionala insatsen

Den regionala rollen innebär att arbeta strategiskt och samordnande. Avdelningen ska initiera, forma, stödja och leda utvecklingsprocesser och projekt i samverkan med andra för att stärka respektive konst- och kulturområde. Metoderna för arbetet är framför allt utveckling av nya arbetssätt, kompetensutveckling, talangutveckling, arbete inom kultur i skola och kultur och hälsa, omvärldsanalyser, metodutveckling och nätverksträffar.

Vi ska komplettera den lokala nivån med kunskap och kompetens och utgå från lokala behov och önskemål, utan att ersätta eller överta kommunalt ansvar. De regionala satsningarna ska vara ett komplement och stöd till det som sker på lokal nivå; de ska inte och kan inte kompensera för uteblivna satsningar på

kommunal nivå. Vår roll är att skapa förutsättningar för andra aktörer som har kunskap och ansvar och agera i samspel med kommuner och andra aktörer. Samarbete sker med kommuner, civilsamhälle och organisationer i hela Värmland samt med andra regioner, statliga myndigheter och nationella aktörer inom kulturområdet samt internationella samarbetspartners.

Prioriterade grupper

Avdelningen ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Dessa målgrupper är prioriterade enligt lag för all regional biblioteksverksamhet. Barn och unga är ett självklart fokus i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter, som sedan 2020 är svensk lag. Verksamheten ska synliggöra urfolket samerna och våra nationella minoriteters kultur och språk; samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch.

FOKUS 2024

Regionalt utvecklingsarbete bedrivs delvis områdesövergripande inom avdelningen. Den regionala biblioteksplanen anger dock bara fördjupning inom prioriterade insatsområden för regional biblioteks- och läs och litteraturfrämjande verksamhet.

Regional biblioteksverksamhet

Region Värmland ansvarar för regional biblioteksverksamhet med folkbibliotek i länet som primär målgrupp. När möjlighet finns bör övriga biblioteksverksamheter erbjudas vissa insatser. Bibliotek Värmland är centralt i utvecklingsarbetet.

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.
Bibliotekslag (2019:961).

Litteraturfrämjande verksamhet

Region Värmland ansvarar för Värmlandsmontern på Bokmässan i Göteborg och Värmlands bokfestival i Karlstad, som bland annat syftar till att lyfta fram författare, förlag, bibliotek, läsning och litteratur, men också berättande i andra former. Värmlands bokfestival har ett tydligt fokus på barn

och unga fokus samt hög tillgänglighet och delaktighet för alla i länet. Värmlands bokfestival engagerar många aktörer och lockar tillresande besökare.

Läsfrämjande verksamhet

Region Värmland har en viktig roll som samlande regional plattform för att tydliggöra och utveckla läsfrämjande strategier och praktik i bred samverkan i länet. Som egen aktör genomförs arbetet främst inom kultur- och biblioteksområdet och de egna folkhögskolorna. Läsfrämjande insatser kräver ett brett perspektiv och omfattar olika grupper och åldrar.

Utvecklingsområde: Människan i fokus MÅLSÄTTNING

I Värmland tror vi på individens inneboende förmåga och vi utvecklar länet tillsammans med grund i många människors kunskap. Region Värmland verkar för en inkluderande kulturpolitik med målet ”Allas möjlighet till deltagande i kulturlivet oavsett förutsättningar”. Kulturen ska vara tillgänglig i hela länet. För oss handlar det om att främja människors rätt, möjlighet och tillgång till kultur genom att eftersträva effektmålet: ***Människan skapar, möts och växer genom kultur.***

PRIORITERADE INSATSONOMRÅDEN

För att nå målet ska avdelningen bidra till att

öka jämlik tillgång till kultur oavsett förutsättningar, främst för barn och unga genom att

- verka för att biblioteken finns där människor finns, fysiskt och digitalt, i land och stad.
- driva kunskapsutveckling om hur nya tjänster och metoder kan tillämpas för att öppna upp bibliotek för fler människor och nya målgrupper
- stödja bibliotek att fullfölja sitt uppdrag med särskilt fokus på de prioriterade grupperna och utifrån de sju diskrimineringsgrunderna.
- medverka till att normkritiskt och intersektionellt perspektiv genomsyrar bibliotekens arbete

öka läs- och språkförståelse och förmåga att uttrycka sig genom kulturella uttryck genom att

- främja synen på flerspråkighet som en rikedom
- bygga vidare på den läsfrämjande infrastruktur som finns för små barns språkutveckling och utveckla modellen för andra målgrupper

- tillvarata resultat, slutsatser och förslag från projektet Värmland läser 2.0 och infoga dem i det fortsatta arbetet med läs- och litteraturfrämjande, både när det gäller strategisk och operativ nivå genom en utvecklare inom läsfrämjande
- lyfta kulturella och kreativa uttryck som medel för att nå bildning
- stödja bibliotek att uppmuntra till läsning genom olika kulturella uttryck, metoder, tekniker och hjälpmedel
- verka för att kulturella och kreativa uttrycksformer samt skapande verksamhet har en given plats på bibliotek
- verka för att fler kommuner och andra aktörer nyttjar de möjligheter till stöd för läsfrämjande verksamhet som finns hos Kulturrådet

stärka digital delaktighet och medie- och informationskunnighet (MIK)

genom att

- främja strategisk samverkan mellan aktörer med koppling till MIK
- stödja bibliotek i arbetet med att stärka människors medie- och informationskunnighet

- stödja bibliotekens digitala kompetenslyft och digitala transformation/omställning
- utveckla strategier och metoder för att öka människors digitala kompetens och delaktighet
- främja ungas litterära skapande

Utvecklingsområde: Platsen i fokus MÅLSÄTTNING

Kultur och kreativitet är en viktig del av den värmländska identiteten med en framskjuten plats inom regionala tillväxtfrågor. Det finns en stark regional kulturell infrastruktur. Region Värmland verkar för en utvecklande kulturplanering med målet "Ett obundet kulturliv som bidrar till demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling." För oss handlar det om att samverka för kulturen som en del av utvecklingen av regionen genom att eftersträva effektmålet:

Platsen formas av kultur

PRIORITERADE INSATSONRÅDEN

För att nå målet ska avdelningen bidra till att

öka förståelse för och delaktighet i lokalsamhället genom att

- främja angelägna bibliotek med fokus på öppenhet och

deltagarkultur där människor har ägarskap till det offentliga rummet

- stärka bibliotek som demokratisk arena med utrymme för samtal, bildning och livslångt lärande
- stärka bibliotekens centrala roll i delningsekonomin
- lyfta bibliotekens informationsbärande roll i samhället som viktig funktion vid kris- och krigssituation
- stödja samarbetet för en informationssäker infrastruktur och bibliotek som en del i civilförsvaret och totalförvarsplanering

Ingå i bred och strukturerad samverkan för en stark kulturell infrastruktur

- lyfta bibliotek som resurs i kommunala, regionala och nationella sammanhang utanför biblioteksområdet. Fokus på att stärka bibliotekets roll i lokalsamhället med tydlig koppling till social välfärd, kultur, bildning och lärande samt ekonomisk tillväxt.
- följa och ta fram underlag för bibliotekens kvalitetsarbete såsom analyser, kartläggningar av kommunala och regionala förhållanden.

- följa och stödja arbetet med kommunala biblioteksplaner

Stärka mötesplatser och stärkt arrangörskap genom att

- profilera Värmland som berättarstark region
- stärka biblioteken som sociala mötesplatser med fysiska och virtuella rum för lärande, upplevelser, skapande och möten.
- driva utvecklingen av bibliotek som lokala kulturnoder
- stärka bibliotek som arrangörer och möjliggörare av arrangemang
- främja samverkan mellan folkbibliotek, studieförbund, folkhögskolor, civilsamhället, regionala kulturverksamheter och det lokala kulturlivet
- stärka Värmlands relativt välutvecklade struktur inom litteraturområdet ytterligare genom att anordna litterära mötesplatser

Utvecklingsområde: Konsten i fokus **MÅLSÄTTNING**

I Värmland nyttjar vi vår kreativitet och innovationsförmåga för att tillsammans hitta möjligheter. Region Värmland verkar

för en inkluderande konstpolitik med målet ”God tillgång till ett varierat kulturutbud med av hög kvalitet i hela länet”. För oss handlar det om att stärka konstarter och kulturskapare genom att eftersträva effektmålet:

Konsten är dynamisk, utmanande och obunden

PRIORITERADE INSATSONOMRÅDEN

För att nå målet ska avdelningen bidra till att

trygga kulturens egenvärde och en armlängds avstånd genom att

- öka kunskapen om en armlängds avstånd och stödja bibliotek i att hantera dagens utmaningar

stärka förutsättningar för kulturskapare genom att

- synliggöra och uppmuntra författarskap genom att dela ut priset Årets Värmlandsförfattare och Region Värmlands litteraturstipendium

*Specifika aktiviteter för målen återfinns i Avdelningen för kulturutvecklings verksamhetsplan.

Uppföljning

Den regionala biblioteksplanen följs upp årligen genom avdelningens verksamhetsplan inom område kultur och folkbildning. Uppföljning görs även utifrån målsättningarna:

- Målsättningen är att bidra till att bibliotekspersonal från alla kommuner i Värmland deltar i det regionala utvecklingsarbetet och tar del av de stödtilfällen och vidareutbildningsaktiviteter som erbjuds.
- Målsättningen är att bidra till att alla kommuner i Värmland har politiskt antaga och aktuella biblioteksplaner som tillämpas och följs upp.
- Målsättningen är att närheten till biblioteksservice i Värmland inte minskar under planperioden, vilket följs upp i en uppföljande närhetsanalys.
- Målsättningen är att människor i Värmland i högre grad kopplar ihop bibliotek med skapande verksamhet, vilket följs upp i en uppföljande användarundersökning.

VERKSAMHETER MED NÄRA KOPPLING TILL BIBLIOTEKSPLANEN

VÄRMLANDSARKIV

Värmlandsarkiv är arkivmyndighet för statliga myndigheter i Värmlands län, liksom ett stödorgan åt de värmländska kommunerna i arkivfrågor. Verksamheten fungerar dessutom som regionalt näringslivsarkiv genom föreningen Värmlands Företagshistoria.

MEDIECENTER VÄRMLAND

Mediecenter Värmland är länets gemensamma mediebank. Här har alla medlemmar, från barnomsorg till vuxenfortbildning, avgiftsfri tillgång till medier.

VÄRMLANDS MUSEUMS BIBLIOTEK

Värmlands museum är en av de regionala kulturverksamheterna som ingår i kultursamverkansmodellen och erhåller statligt och regionalt stöd fördelat av Region Värmland. Biblioteket vid Värmlands museum är ett specialbibliotek öppet för alla att ta del av den kunskap som byggts upp inom museet genom åren i form av böcker, dokument och databaser. Forskarstöd samt guidning i digitala sökvägarna till de unika samlingarna av historiska fotografier och föremål. Biblioteket erbjuder även besökare kontakt med museets antikvarier, intendenten och andra kunniga medarbetare.

UPPFÖLJNING

Viktiga förutsättningar för utvecklings- och förändringsarbete är samarbete, utforskande och nytänkande samt modigt ledarskap. Den regionala biblioteksplanen ska följas upp inom dessa områden.

Löpande görs även verksamhetsnära uppföljning av mål och prioriteringar. Chef inom respektive verksamhet med biblioteksverksamhet ansvarar för uppföljning. I de verksamheter där biblioteket är en stödfunktion i annan verksamhet bör verksamheten skriva in biblioteksplanens mål i befintliga verksamhetsplaner.

*Region Värmland är en regionkommun med många olika ansvarsområden.
Vi jobbar med regional utveckling, hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik och infrastruktur, kultur och bildning.*